

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра геодезії та картографії
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету,
Шинкарук В.Д.
_____ 03 червня 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри геодезії та картографії
Протокол № 10 від «07» травня 2020 р.

Завідувач кафедри
Ковальчук І.П.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри міжнародних відносин і суспільних наук
Протокол № 14 від «25» 05 2020 р.

Завідувач кафедри
Білан С.О.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань «29» міжнародні відносини
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність 055 міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

Факультет гуманітарно-педагогічний
(назва факультету)

Розробники: професор, д. геогр. н. Ковальчук І.П., асистент Лук'янчук К.А.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів денне – 3	Галузь знань 29 – Міжнародні відносини	Нормативна	
	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії		
Модулів – 2	Спеціальність Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		I-й	I-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин денне - 75		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній ступінь: Бакалавр	15 год.	
		Практичні, семінарські	
		15 год.	
		Самостійна робота	
		45 год.	
		Індивідуальні завдання:	
	Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
 для денної форми навчання – 30 / 45 год.
 для заочної форми навчання – 8/45

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - курс політичної географії країн світу має сформувати у студентів наукові уявлення про геопросторову організацію політичного життя суспільства і співвідношення політичних сил на різних ієрархічних рівнях.

Засвоєні студентами знання з політичної географії країн світу сприятимуть розвитку світогляду майбутніх фахівців з міжнародних відносин. Зміст навчальної дисципліни охоплює широке коло питань, серед яких найважливішими є: об'єкт, предмет і методи політичної географії країн світу, сутність геополітики; формування і розвиток політико-географічних та геополітичних ідей; головні сучасні концепції політичної географії країн світу і геополітики; формування і сучасний стан політичної карти світу; політична географія Світового океану; політико-географічне положення держави, її територія та кордони; форми правління та державного устрою країн світу, їх адміністративно-територіальний поділ; сутність електоральної географії, її особливості у різних країнах світу; географія воєнно-«гарячих точок», політичних конфліктів в окремих регіонах світу.

Важливим завданням є вивчення сучасного політико-географічного положення окремих країн (в т.ч. України), особливостей політико-географічної ситуації в них, головних геополітичних та політико-географічних концепцій їх розвитку.

Набуття компетентностей:

- інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

- спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати політико-географічне положення окремої держави;
- виявляти особливості державних кордонів;
- класифікувати держави за політико-географічними ознаками;
- характеризувати форми правління та державного устрою країн світу;
- аналізувати політико-географічну ситуацію в окремій країні чи регіоні;
- виявляти «гарячі точки» на політичній карті світу і пояснювати причини їх виникнення;
- виявляти географічні особливості сучасних воєнно-політичних конфліктів тощо.

Для якісного опанування змісту навчальної дисципліни необхідна ефективна самостійна робота студентів — постійна систематична робота з різноманітними джерелами інформації: енциклопедіями, довідниками, статистичними виданнями, монографіями та статтями, картами, атласами, науково-популярною літературою тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

- ТЕМА 1. Методологія політичної географії країн світу як науки
 ТЕМА 2. Структура ПГКС, її місце в системі наук, напрями і методи політико-географічних досліджень
 ТЕМА 3. Політична карта світу. Типологія країн і політико-географічних територіальних утворень

МОДУЛЬ 2.

- ТЕМА 4. Політико-географічне і геополітичне положення держави
 ТЕМА 5. Географія адміністративно-територіального поділу держав
 ТЕМА 6. Теоретико-методологічні основи геополітики
 ТЕМА 7. Електоральна географія як складова ПГКС

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1.												
Методологія політичної географії країн світу як науки	12	2	2			6						
Структура ПГКС, її місце в системі наук, напрями і методи політико-географічних досліджень	12	2	2			6						
Політична карта світу. Типологія країн і політико-географічних територіальних утворень	21	3	3			14						
Разом за змістовим модулем 1	30	7	7			26						
МОДУЛЬ 2.												
Політико-географічне і геополітичне положення держави	10	2	2			4						
Географія адміністративно-територіального поділу держав	10	2	2			4						
Теоретико-методологічні основи геополітики	14	2	2			6						
Електоральна географія як складова ПГКС	11	2	2			5						

Разом за змістовим модулем 2	35	8	8			19					
Усього годин:	75	15	15			45					

5. Теми практичних і семінарських занять(денне)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Політична географія як наука. Політика як географічна реальність	2 години
2.	Сучасна політична карта світу: суверенні, залежні та з невизначеним статусом території.	3 години
3.	Динаміка політичної карти світу. Територіальні претензії держав	2 години
4.	Географічні типології країн світу	2 години
5.	Адміністративно-територіальний поділ держав (семінар 1)	3 години
6.	Європа в геополітичному вимірі (семінар 2)	3 години
	Разом:	15 год

5. Самостійна робота(денне)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методологія політичної географії країн світу як науки	6
2.	Структура ПГКС, її місце в системі наук, напрями і методи політико-географічних досліджень	6
3.	Політична карта світу. Типологія країн і політико-географічних територіальних утворень	14
4.	Політико-географічне і геополітичне положення держави	4
5.	Географія адміністративно-територіального поділу держав	4
6.	Теоретико-методологічні основи геополітики	6
7.	Електоральна географія як складова ПГКС	5
	Разом	45

8. Методинавчання

У процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомоги мультимедіа засобів; практичні: реферати з політичної географії, заповнення контурних карт, складання картосхем. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

9.

Методиконтролю

Контроль за рівнем підготовки студентів здійснюватиметься, як:

- поточний (перевірка знань на практичних роботах і семінарах, за допомоги виконання самостійних домашніх завдань, модульної контрольної роботи);
- підсумковий — семестровий (у вигляді іспиту).

Перелік питань до іспиту з курсу «Політична географія країн Світу», 2021 рік.

Варіант 1

1. Політична географія країн світу: поняття, об'єкт, предмет, базові категорії.
2. Політична карта світу: сутність (визначення), поняття про країну, кількість країн та їх типи, нейтральні зони, спірні за статусом території, невизнані і самопроголошені держави.
3. Сутність понять «держава», «державна територія», «політико-територіальне утворення».
4. Державний кордон, його делімітація і демаркація. Територіальні та внутрішні води. Виключні морські економічні зони.
5. Особливі об'єкти політичної карти Світу. Нові агенти політичної карти Світу.
6. Типи політико-територіальних утворень на політичній карті Світу.
7. Класифікація держав за формою їх території. Анклав, напіванклав.
8. Періоди та етапи формування політичної карти Світу.
9. Формацийний і цивілізаційний підходи до періодизації розвитку політичної карти Світу. Ментальність як основа цивілізаційного підходу.
10. Типологія країн за площею (7).
11. Типологія країн за чисельністю населення (5).
12. Типологія країн за формою державного устрою (3).
13. Типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку (7 показників).
14. Постіндустріальні, індустріальні, нові індустріальні країни.
15. Форми правління в державах.
16. Республіка як форма державного правління. Види республік.
17. Монархія як форма державного правління. Групи монархій та їх різновиди.
18. Форми державного устрою: унітарні та складні (федерація, імперія і конфедерація) держави.
19. Класифікація федерацій: 1) за способом утворення (договірні, союзні, конституційні, конституційно-договірні).
20. Класифікація федерацій: 2) за способом утворення суб'єктів федерації (територіальні, національні, змішані).
21. Класифікація федерацій: 3) за правовим статусом суб'єктів федерації (симетричні та асиметричні) та 4) за способом здійснення владних повноважень (централізовані, децентралізовані).
22. Місце ПГКС в системі наук.
23. Структура політичної географії.
24. Основні напрями політико-географічних досліджень.
25. Рівні політико-географічних досліджень (за Р. Ф. Туровським, П. Тейлором, В.А.Колосовим).
26. Поняття про методологію, методику і метод політико-географічних досліджень.
27. Основні методи, застосовувані в політико-географічних дослідженнях.
28. Підходи до політико-географічних досліджень. Політико-географічні парадигми (погляди А.Гетнера, Я.Машбиця, А.Скопина).
29. Прикладне значення політичної географії країн Світу.
30. Політико-географічне положення держави.
31. Назвіть групи країн, які виділяють при визначенні геополітичного положення будь-якої держави.

32. Розкрийте сутність поняття «геополітичне положення», охарактеризуйте його складові.
33. Розкрийте функції, які виконує адміністративно-територіальний поділ.
34. Типи систем місцевого самоврядування (3).
35. Поясніть причини і необхідність удосконалення схем адміністративно-територіального поділу країн.
36. Столиця держави: сутність, її функції.
37. Типи столичних міст.
38. Поділ столиць за їх географічним положенням.
39. Поняття про геопросторовий каркас території України.
40. Сутність, об'єкт і предмет геополітики.
41. Головні завдання геополітики.
42. Історичний розвиток геополітики.
43. Основні передумови появи геополітики як самостійної науки.
44. Основні поняття і категорії геополітики – геостратегія, геополітичне становище, геополітична доктрина, геополітична концепція.
45. Геополітичні коди (кодекси).
46. Види геополітичної експансії.
47. Суб'єкти геополітичного планування.
48. Геостратегічні гравці та геополітичні осі.
49. Транснаціональні компанії як суб'єкти геополітичної структури світу.
50. Сутність гео економічної парадигми геополітики.
51. Циклічна парадигма в геополітиці.
52. Цивілізаційна парадигма в геополітиці.
53. Японська школа геополітики.
54. Американська школа геополітики.
55. Британська школа геополітики.
56. Електоральна географія: сутність, об'єкт дослідження, завдання.

10.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Рейтинг з навчальної роботи	Підсумкова атестація	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			
0-100	0-100	70 балів	30 балів	100 балів

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.12.2019 р. протокол № 5.

Рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)} \cdot K_{ЗМ}^{(n)})}{K_{ДИС}}$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}, \dots, R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{ЗМ}^{(1)}, \dots, K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K_{ЗМ}^{(1)} + \dots + K_{ЗМ}^{(n)}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{ЗМ}^{(1)} = \dots = K_{ЗМ}^{(n)}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)})}{n}$$

n

**Співвідношення між національними оцінками
і рейтингом здобувача вищої освіти**

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у переводиться у національні оцінки “Відмінно”, “Добре”, “Задовільно”, “Незадовільно”.

Оцінка “Відмінно” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою,

засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка “Добре” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка “Задовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка “Незадовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

11. Рекомендована література

Основна

1. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000. — 198 с.
2. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. — К.: МАУП, 2004. — 296с.
3. Геополітика: енциклопедія. За ред. чл.-кор. НАПН України, проф. Є.М. Суліми / С. В. Юрченко, М. Суліма, М. А. Шепелев, С. А. Шергін. — Знання України Київ, 2012. — 919 с.
4. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія. підручник. - К., 2012. – 416 с.
5. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика: Навч. посіб. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 344 с.
6. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. - 138 с
7. Колосов В. А., Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник. — М.: Аспект-Пресс, 2001. — 479с.
8. Конституционное право зарубежных стран : учебник / Н.В. Мишина, А.Р. Крусян, Д.Я. Гараджаев и др. – Харьков: Право, 2015. – 848 с.
9. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. — Харків: Торнадо, 2001. — 352с.
10. Лісовський П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : навч. посіб. / П. М. Лісовський. — К. : Кондор, 2019. — 156 с.
11. Мадіссон В. В., Шахов В. Л. Сучасна українська геополітика. — К.: Либідь, 2003. — 176с.
12. Нартов Н. А. Геополитика: Учебник. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 359с.
13. Політична географія і геополітика: Навч. посібник / Б.П.Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.; за ред. Б.П.Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
14. Смирнягин Л. В., Вольский В. В. Типология зарубежных стран / Под ред. А. С. Наумова, Р. А. Дохова, Д. С. Елмановой, Ф. А. Попова. — М.: Пеликан, 2019. — 336 с.
15. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Ред. Бакирова В. С., Сазонова Н. И. — Харків: ХНУ, 2005. — 592с.
16. **Стафійчук В.І.** Політична географія світу: Навчальний посібник / В.Стафійчук. –

Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 306 с.

17. **Сюткін С.І.** Політична географія : навчальний посібник / С.І. Сюткін; Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. – Суми : ТОВ «ВПІ «Фабрика друку», 2017. – 120 с.
18. Тихонравов Ю. В. Геополітика: Учеб. пособие. — М.: Инфра-М, 2000. — 269с.
19. **Трохимчук С. В., Федунь О. В.** Політична географія світу: Навч. посіб. — К.: Знання, 2007. — 422с.
20. Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. — К.: НМЦВО, 2003.— 266 с.
21. Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны / Под ред. С. Б. Лаврова, Н. В. Каледина. — М.: Гардарики, 2002. — 928с.
22. **Яценко Б.П.** Політична географія: навч. посіб. – К.: Вид. Ін-ту сходознавства НАНУ, 2005. – 134 с

Додаткова

1. Adam Rudolf G. Brexit: Causes and Consequences. Springer, 2019. — 300 p.
2. Cohen Saul B. Geopolitics: The Geography of International Relations. Lanham: Rowman & Littlefield, 2015. — 491 p.
3. Dodds K., Nuttall M. The Arctic: What Everyone Needs to Know. Oxford University Press, 2019. — 273 p.
4. Fletcher T. Naked Diplomacy: Power and Statecraft in the Digital Age. William Collins, 2016. — 213 p.
5. Hosli M.O., Selleslaghs J. (Eds.). The Changing Global Order: Challenges and Prospects. Springer, 2020. — 465 p.
6. Ohnesorge Hendrik W. Soft Power: The Forces of Attraction in International Relations. Springer, 2020. — 323 p.
7. Presenza A., Sheehan L.R. Geopolitics And Strategic Management In The Global Economy. IGI Global, 2018. — 427 p.
8. Арон Р. Мир і війна між націями. — К.: Юніверс, 2000. — 688с.
9. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. — Львів: Лілея-НВ, 2000. — 236с.
10. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. — К.: Либідь, 2004. — 740с.
11. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. — К.: Либідь, 1995. — 111с.
12. Валевський О.Л. Гончар М.М. Структура геополітичних інтересів України. — К.: 1995. — 99 с.
13. Врублевський В. К., Хорошковський В. І. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та її національні інтереси. — К., 1997. — 426с.
14. Гаджиев К. С. Введение в геополитику: Учебник. — М.: Логос, 2000. — 432 с. 1617
15. Гантінгтон П. С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку/Пер. з англ. — Львів: Кальварія, 2006. — 747 с.
16. Гідон Г. Нація і держава. Новий підхід до етнічних конфліктів та обмеження суверенітету. — Львів: Просвіта, 1997. — 136с.
17. Глобалістика [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В. М. Лукашевич. - 2. вид., доп. та випр. - Л. : Новий Світ- 2005. - 440 с. - (Вища освіта в Україні). - Бібліогр.: с. 437-438.
18. Дергачов В. А. Геополітика. — К.: ВИРА-Р, 2000. — 448с.
19. Демони миру і боги війни. Соціальні конфлікти посткомуністичної доби. — К.: Політ. думка, 1997. — 495с.
20. Джудіс Дж. Б. Великий вибух популізму. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. — 192 с.
21. Дністрянський М. С. Україна в політико-географічному вимірі. — Львів, 2000. — 310
22. Дорошко М. С. Країнознавство. Країни СНД: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2007. — 286 с.

23. Дубов Д.В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва. Монографія. — К. : НІСД, 2014. — 328 с.
24. Заремба О.В., Федоренко О.А. Геополітичні ідеї та гіпотези в українській політичній думці ХХ - початку ХХІ століття. К.: ПП «ЗОЛОТІ ВОРОТА», 2014. — 168 с.
25. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. — К.: Основи, 1996. — 420с.
26. Етнополітична карта світу ХХІ ст.: Методичний та предметний коментарі / П. Жук, Н. Мазур, Р. Соломонюк, Р. Турчак. — Тернопіль: Мандрівець, 2000. — 240с.
27. Колосов В. А. Политическая география. Проблемы и методы. — Л.: Наука ЛО, 1988. — 190 с.
28. Кресіна І. О., Перегуда Є. В. Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми. — К.: ІДП, 2003. — 368 с.
29. Кухта Б. А. З історії української політичної думки: Навч. посіб. — К.: Генеза, 1994. — 368 с.
30. Лебедева М. М. Политическое урегулирование конфликтов: Подходы, решения, технологии. — М.: Аспект Пресс, 1997. — 272с.
31. Международные организации системы ООН: Справочник. — М.:Междунар. отношения, 1990. — 192с.
32. Мокляк Н. Н., Перепелица Г. Н., Фареник С. А. Феномен военно-политического конфликта в современной этнополитической ситуации. — К., 1995. — 160с.
33. Окунев И.Ю. Геополитика микросоударств. Монография. — М.: МГИМО-Университет, 2014. — 243 с.
34. Окунев И.Ю. Столицы в зеркале критической геополитики. Монография. — М.: Аспект Пресс, 2017. — 208 с.
35. Перепелица Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. — К.: НІСД, 2003. — 432с.
36. Політична система України: особливості становлення, тенденції розвитку: Навч. посіб. / І. Ф. Курас, Ф. М. Рудич, Р. В. Балабанов та ін. — К.: Парламент. вид-во, 2002. — 328 с.
37. Права человека и вооруженные конфликты / Отв. ред. В. А. Карташкин. — М.: Норма, 2001. — 384с.
38. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: Інституційний вимір. — Львів: Тріада плюс, 2004. — 392с.
39. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри). Навч. посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2015. — 556 с.
40. Социально-экономическая география зарубежного мира / Под ред. В. В. Вольского. — М.: Крон-Пресс, 1998. — 592с.
41. Соціально-економічна географія України: Навч. пос. / За ред. О. І. Шаблія. — Львів: Світ, 1998. — 608с.
42. Україна в культурному та політичному просторі Європи (нариси історії) : монографія / відп. ред. О. П. Машевський, С. П. Стельмах, Т. Ю. Пшеничний та ін. — К. : ВПЦ Київський університет, 2018. — 319 с.
43. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф. М. Рудича. — К.: МАУП, 2002. — 488с.
44. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Р. Хаас ; пер. з англ. М. М. Климчук. — К. : Основи, 2019. — 376 с.
45. Циганкова Т. М., Гордєєва Г. Ф. Міжнародні організації. — К.: КНЕУ, 2001. — 340с.
46. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика і безпека України. Людина — Суспільство — Держава — Міжнародні структури. — К.: НППМБ, 2004. — 352с.
47. Чекаленко Л. Д. Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. — К.: МАУП, 2007. — 176с.
48. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. — Львів: ЛНУ, 2001. — 744с.

49. Шаповал В. М. Державний лад країн світу. — К.: УЦПС, 1999. — 320с.

50. Эндрейн Ч. Ф. Сравнительный анализ политических систем: Пер. с англ. — М.: Инфра-М; Весь мир, 2000. — 320с.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://www.interorg.narod.ru> – міжнародні організації. 2. <http://www.narod.yandex.ru/interorg4.html> – міжнародні економічні організації. 3. <http://www.ru.wikipedia.org> – електронна Internet-енциклопедія. 4. <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook> – Щорічний довідник ЦРУ «Книга фактів». 5. <http://www.cvk.gov.ua> – офіційний сайт Центральної виборчої комісії України. 6. <http://www.delukr.cec.eu.int> – сайт Представництва Європейської Комісії в Україні. 7. <http://www.europa.eu.int> – офіційний сайт Європейського Союзу. 8. <http://www.intourion.ru> – довідник по регіонах, країнах, організаціях світу (історія, карти). 9. <http://www.karty.narod.ru> – Сайт рідкісних карт Олександра Акоюна (територіальні претензії, території з невизначеним статусом, проекти «Великих» держав і т.п.). 10. <http://www.maxrj.ru/countries.php> - сайт «Країнознавство – все про країни світу», в т.ч. історія держав, що зникли з політичної карти. 11. <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/696.htm> – офіційний сайт Міністерства зовнішніх справ України. Міжнародні організації. 12. <http://www.nato.int> – офіційний сайт НАТО. 13. <http://www.svit21.narod.ru> – Етнополітична карта світу: XXI століття / Методичний і предметний коментарі / П.Жук, Н.Мазур, Р.Соломонюк, Р.Турчак. 14. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики України. 15. <http://www.un.org> – офіційний сайт ООН. 16. <http://www.worldbank.org> – звіти про розвиток Світового банку. 17. <http://www.world-tourism.org/ruso/index.htm> – офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ВТО).

Лектор
Практичні роботи

проф. Ковальчук І.П.
асист. Лук'янчук К.А.